

STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Metodyka opracowania

1.1. Wprowadzenie

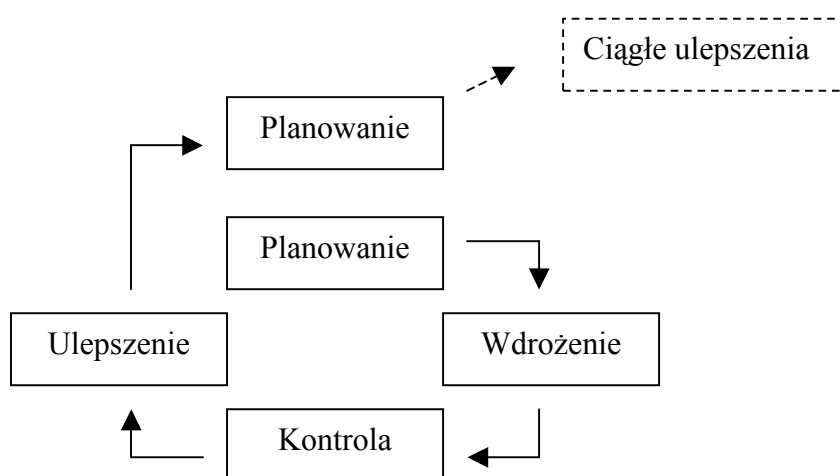
Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Ozorków przygotowany został zgodnie z wymaganiami ustawy *Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. Część programu stanowi Plan Gospodarki Odpadami przygotowany w zgodzie z wymaganiami ustawy *o odpadach* z dnia 27 kwietnia 2001 r. oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami posiada kilka charakterystycznych cech:

- ma charakter obligatoryjny;
- jego opracowania wymagają określone przepisy prawne;
- ma charakter strategiczny;
- bazując na diagnozie aktualnego stanu wytycza działania na przyszłość w układzie celów i zadań krótko i średnioterminowych;
- ma charakter złożony;
- elementami programu są: dokument pod nazwą program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami oraz cykl działań składających się na jego wdrożenie, monitorowanie i usprawnianie; błędnym uproszczeniem jest traktowanie programu zaledwie jako dokumentu;
- jest określony w czasie:
- program przygotowywany jest na określony okres, po którym podlega weryfikacji i usprawnieniu;
- jest dokumentem przygotowywanym przez Gminę i dla Gminy;
- Gmina rozumiana jest zgodnie z polskim prawodawstwem jako wspólnota mieszkańców, stąd bardzo ważny jest udział społeczności lokalnej w przygotowywaniu programu;
- nadrzędnym jego celem jest dążenie do ciągłych ulepszeń:

Program powinien prowadzić do systematycznych usprawnień relacji gospodarka–środowisko w Gminie.

Strategiczny charakter Programu narzuca konieczność przygotowywania go zgodnie z zasadami i metodyką zarządzania strategicznego. Jako bezpośrednie wzorce metodologiczne wykorzystuje się zasady TQM, założenia systemów zarządzania opartych na normach ISO serii 9000, 14000 i normie EMAS, oraz doświadczenia wynikające z planowania strategicznego rozwoju lokalnego i regionalnego. Stąd teoretycznym fundament Programu, na bazie którego opracowywane są wszystkie jego elementy jest model spirali Deminga (ryc.nr 10)

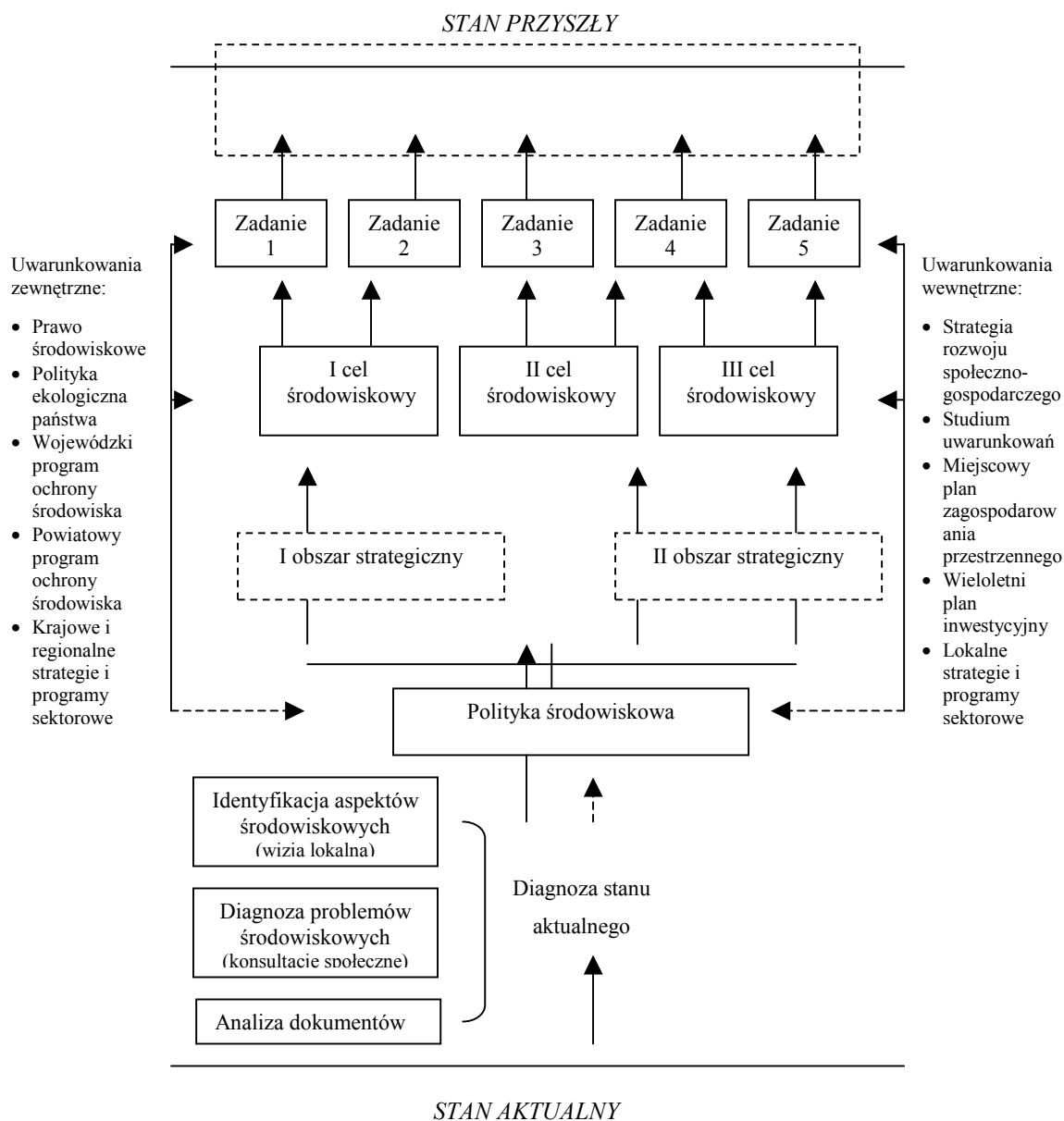

Ryc.nr 10. Model spirali Deminga

Źródło: opracowanie własne

Kluczowymi elementami Programu są: diagnoza stanu środowiska i gospodarki odpadami w Gminie, polityka środowiskowa Gminy, wizja ochrony środowiska w Gminie, cele środowiskowe i zadania służące ich osiągnięciu, harmonogramy i mierniki realizacji zadań (ryc.nr 11).

W trakcie przygotowywania Programu szczególny nacisk położony jest na stworzenie jak najszerszej platformy porozumienia społecznego w Gminie. Zgodnie z zasadą uspołecznienia ochrony środowiska, jak najszersze gremium osób zainteresowanych powinno być włączone w przygotowanie, jak również wdrażanie i realizację Programu. Pozwala to uczynić ochronę środowiska problemem nie tylko władz, ale całej wspólnoty lokalnej. W efekcie prowadzi to do efektywniejszej realizacji zadań i osiągnięcia stawianych celów.

Ryc.nr 11. Schemat programu ochrony środowiska

Źródło: opracowanie własne

W zasadniczej części Program opisany zostaje w jednym zwartym dokumencie. Ze względów praktycznych podzielony zostaje na kilka dokumentów szczegółowych. Pozwala to zwiększyć jego dostępność i przejrzystość, oraz udostępnić określonym grupom społecznym interesujące ich zagadnienia. Proponowane części to: diagnoza stanu środowiska Gminy, księga środowiskowa, przewodnik do Programu Ochrony Środowiska.

Opracowany, wdrożony i realizowany program powinien przyczynić się do poprawy jakości życia w gminie poprzez trwałą optymalizację celów relacji gospodarka-społeczeństwo-środowisko.

1.2. Wstępne porozumienie – organizacja pracy nad Programem

Pierwszym elementem Programu powinno być osiągnięcie porozumienia pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu przygotowywania, wdrażania i jego realizacji. Wśród zainteresowanych stron należy wyróżnić: władze Gminy, mieszkańców, przedsiębiorców, lokalne organizacje ekologiczne, osoby spoza Gminy zainteresowane odpowiednim stanem środowiska (turyści, potencjalni mieszkańcy, władze obszarów chronionych położonych na terenie, bądź w bezpośrednim sąsiedztwie gminy), moderatorów Programu – zewnętrznych specjalistów. Udział każdej ze stron powinien być adekwatny do jej zobowiązań prawnych oraz chęci i możliwości uczestnictwa.

Fundamentalna rola najwyższych władz Gminy polega na:

- przyjęciu zobowiązania za przygotowanie, wdrożenie i realizację Programu w postaci deklaracji – polityki środowiskowej,
- wyznaczeniu pełnomocnika, który będzie nadzorował i koordynował całość prac związanych z przygotowaniem, wdrożeniem i realizacją Programu, a także będzie dostarczycielem wszystkich informacji w tym zakresie,
- określeniu środków przeznaczonych na przygotowanie, wdrożenie i realizację Programu.

Udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych, i innych osób zainteresowanych środowiskiem i jego ochroną na terenie Gminy powinien mieć miejsce szczególne na etapie:

- określania wizji;
- definiowania obszarów strategicznych;
- określania celów i zadań.

Zewnętrzni specjaliści ponoszą odpowiedzialność za właściwe (zgodne z wymogami merytorycznymi i formalnoprawnymi) przygotowanie Programu.

Od strony formalnej zespół prowadzący prace nad przygotowaniem strategii należałoby podzielić na: zarząd Programu, zespół roboczy i radę koordynacyjną.

Zarząd Programu (pełnomocnik władz gminy, zewnątrzni specjaliści)

Prowadzi całość prac nad przygotowaniem Programu. Przedstawiciel Urzędu Gminy zapewnia dostęp do materiałów studialnych, dostarcza wszelkich niezbędnych informacji. Zewnątrzni specjaliści opracowują dostarczony materiał studialny, przygotowują diagnozę stanu środowiska Gminy, prowadzą prace na forum zespołu roboczego, opracowują materiał powstający w wyniku jej obrad, prowadzą konsultacje z radą koordynacyjną. Zarząd pracuje w trybie ciągłym wg ustalonego przez siebie harmonogramu.

W Gminie Ozorków pełnomocnikiem władz Gminy dla realizacji Programu została p. Zofia Pabjańczyk. Ze strony firmy Ekoprofil w pracach wzięli udział: dr Arnold Bernaciak, dr Maciej Rudnicki, dr Marcin Spychała i mgr Katarzyna Żykwńska.

Zespół roboczy (wszyscy zaproszeni do pracy nad Programem)

Zespół roboczy tworzą osoby w sposób szczególnie zainteresowane ochroną środowiska w Gminie. Są to m.in.: radni, pracownicy Urzędu Gminy, pracownicy przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy, przedstawiciele jednostek pomocniczych samorządu, nauczyciele, przedstawiciele organizacji społecznych, których celem statutowym jest ochrona środowiska, przedstawiciele organizacji społecznych, grup mieszkańców i inni zainteresowani problematyką ochrony środowiska w Gminie.

W Gminie Ozorków w pracach zespołu roboczego wzięło udział 6 osób (tab.38).

Wszystkie osoby, które podjęły się pracy nad Programem w ramach zespołu roboczego zadeklarowały na piśmie chęć swojego uczestnictwa. Zespół roboczy spotkał się na 3 sesjach. Przedmiotem kolejnych sesji było:

1. Opracowanie wizji ochrony środowiska i gospodarki odpadami w Gminie.
2. Wyróżnienie obszarów problemowych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki odpadami w Gminie.
3. Analiza celów i zadań w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami w Gminie.

Tabela nr 38. Skład zespołu roboczego przygotowującego Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ozorków

Lp.	Imię	Nazwisko	Firma/organizacja/funkcja
1	Zofia	Pabjańczyk	Urząd Gminy
2	Stanisław	Walczak	Dyrektor GZEASiP w Ozorkowie
3	Zofia	Grzywacz	Urząd Gminy
4	Barbara	Krawczyk	Urząd Gminy
5	Marek	Kuciński	Sołtys
6	Jerzy	Kubiak	Sołtys

Źródło: opracowanie własne.

W trakcie każdego ze spotkań zespół roboczy został podzielony na grupy. Każda z grup wypracowała własną wersję przedmiotowego elementu Programu. Każda z wersji została publicznie przedstawiona. Dalsze prace nad poszczególnymi elementami systemu były prowadzone przez zarząd i radę koordynacyjną.

Rada koordynacyjna (przedstawiciele: władz wykonawczych Gminy, Rady Gminy, władz obszarów chronionych, przedsiębiorców, organizacji ekologicznych, społeczności lokalnej).

Rada czuwa nad właściwym kierunkiem przebiegu prac. Każdy z jej członków, w zakresie swoich kompetencji ocenia zgodność kierunku prowadzonych prac z przyjętą polityką środowiskową oraz z interesem wspólnoty lokalnej. Radzie koordynacyjnej przesyłane są kolejne dokumenty wypracowywane przez zespół roboczy i zarząd. Rada koordynacyjna przekazuje swoje opinie zarządowi na temat opracowanych dokumentów.

W Gminie Ozorków członkami rady koordynacyjnej zostały 2 osoby (tab.39). Każdy z członków rady koordynacyjnej podpisał zobowiązanie do pracy nad Programem w jej ramach.

Tabela 39. Skład rady koordynacyjnej przygotowującej Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ozorków

Lp.	Imię	Nazwisko	Firma/organizacja/funkcja
1.	Zofia	Pabjańczyk	Urząd Gminy
2.	Stanisław	Walczak	Dyrektor GZEASiP w Ozorkowie

Źródło: opracowanie własne.

Każdy z członków zespołu roboczego i rady koordynacyjnej, który podpisał zobowiązanie udziału w pracach nad Programem i otrzymał pisemne podziękowanie.

1.3. Diagnoza

Na etapie diagnozy przeprowadzono analizę 3 obszarów:

- stanu środowiska Gminy,
- wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań,
- dotychczas stosowanych rozwiązań i procedur.

Diagnoza stanu środowiska

Przed przystąpieniem do prowadzenia prac planistycznych dokonano diagnozy aktualnego stanu środowiska oraz efektów ekologiczno-ekonomicznych dotychczasowych działań w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Diagnozę stanu dokonano

w ramach tzw. przeglądu środowiskowego poprzez analizę dokumentów znajdujących się w Gminie, jak również poprzez identyfikację aspektów środowiskowych Gminy.

Diagnoza przeprowadzana została w oparciu o wcześniej przygotowany kwestionariusz. Badaniu podlegały dokumenty znajdujące się w Urzędzie. Przeprowadzano również przegląd środowiskowy Gminy w ramach, którego wyróżniono aspekty środowiskowe gminy. Identyfikację aspektów środowiskowych przeprowadzono wzorując się na metodzie zaczerpniętej z normy ISO 14001. W myśl normy *aspekt środowiskowy to każdy element działalności jednostki organizacyjnej, który może wejść w relacje ze środowiskiem*.

Identyfikacji aspektów dokonano w dniu 16 czerwca 2004 roku. Wyróżnione aspekty środowiskowe przedstawiono w tabeli 40.

Tabela 40. Aspekty środowiskowe Gminy Ozorków

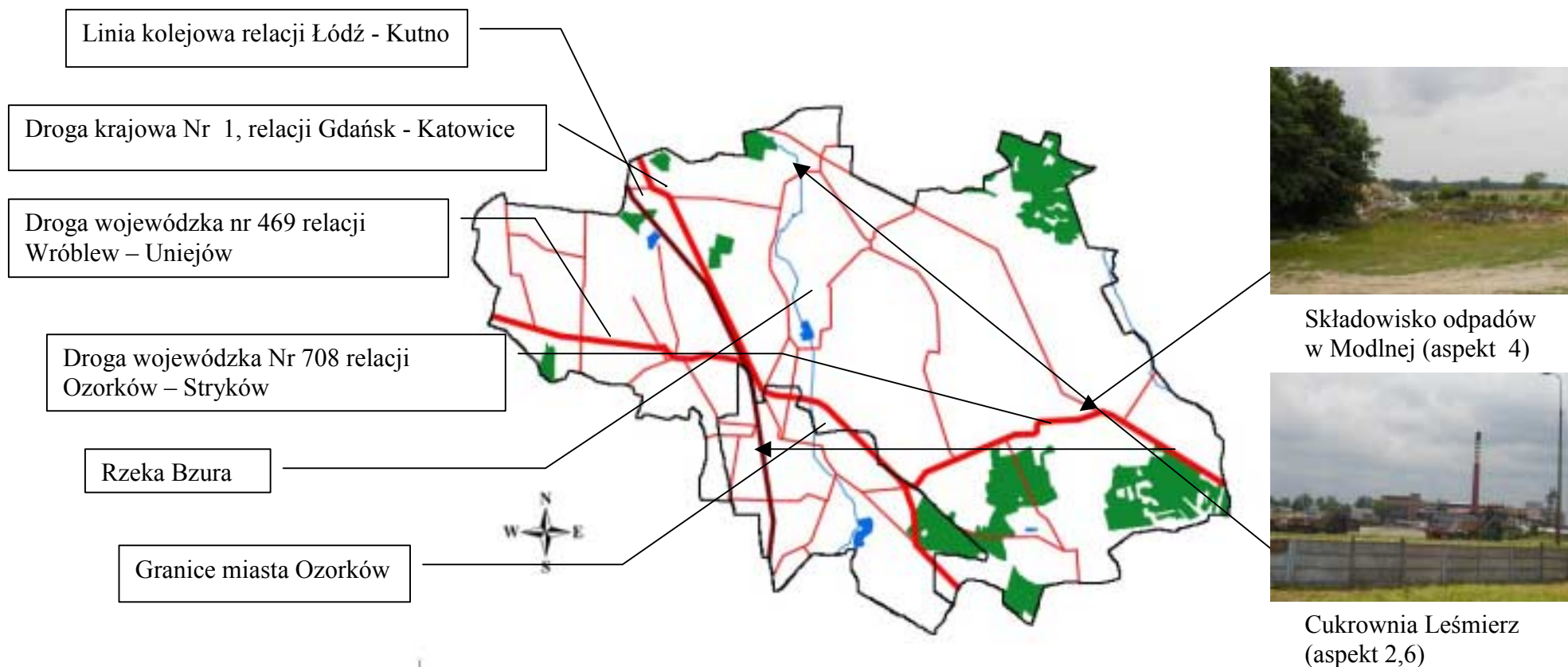
Lp.	Aspekt	Źródło aspektu (proces, działanie)	Miejsce występowania	Wpływ na środowisko	W W	C W	Z A	Postępowanie z aspektem	Uwagi
1.	Zrzuty ścieków sanitarnych, technologicznych i deszczowych	Procesy produkcyjne w zakładach, funkcjonowanie oczyszczalni	Polska Woda Sp z o.o.	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych, skażenia gruntów	n	c	z	Kontrola stężeń zanieczyszczeń, nadzór nad działaniem oczyszczalni	
2.			Cukrownia Leśmierz					Kontrola stężeń zanieczyszczeń, nadzór nad działaniem oczyszczalni	
3.			Oczyszczalnie przydomowe, przy obiektach użyteczności publicznej					Nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem oczyszczalni	
4.	Składowanie odpadów	Składowanie odpadów komunalnych	Modlna	Skażenie wód gruntowych, zanieczyszczenie gleb	a	o	e	Usunięcie odpadów, zainteresowanie problemem Władz Gminy	
5.	Emisja niska	Kotłownie lokalne	Cała Gmina	Zanieczyszczenie powietrza	n	o	e	Kontrola procesu spalania, nadzór, zachęcanie do zmiany paliwa na ekologiczne	
6.		Kotłownia przy Cukrowni	Leśmierz						
7.		Kotłownia przy Szpitalu	Sokolniki Parcela						
8.	Ponadnormatywny hałas	Ruch na drodze krajowej nr 1.	Sierpów	Skażenie gleby, zan. powietrza, zagrożenia dla wód,	n	c	u	Zainteresowanie problemem Władz Gminy, uświadomienie zagrożeń związanych z problemem.	

¹ WW (warunki występowania): n – normalne, a – awaryjne

² CW (charakter występowania): o – okresowy, c – ciągły

³ ZA (znaczenie aspektu): z – znaczący, u – umiarkowany, e – nieznaczący

Źródło: opracowanie własne.

Mapa nr 2. Mapa Gminy Ozorków wraz z wyróżnionymi aspektami środowiskowymi.

Źródło: opracowanie własne

Diagnozy stanu Gminy Ozorków przeprowadzono w oparciu o dokumenty: Strategię Rozwoju Gminy Ozorków, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ozorków, Wieloletni Program Inwestycyjny. Pracownicy Urzędu Gminy wypełnili przygotowany formularz dotyczący kwestii ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Formularz został przekazany Pełnomocnikowi Wójta. Wypełniony formularz został oddany do opracowania firmie Ekoprofil.

Etap diagnozy zakończył się przygotowaniem dokumentu: „Diagnoza stanu środowiska Gminy”, który stanowi część Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ozorków.

Analiza uwarunkowań

Zgodnie z ustawowymi wymaganiami Program Ochrony Środowiska powinien być zgodny z dokumentami wyższego szczebla. Pod uwagę należy wziąć nie tylko Powiatowy Program Ochrony Środowiska, lecz szereg innych dokumentów, z którymi gminny Program powinien być spójny. Wśród najważniejszych należy wymienić:

1. Dokumenty wewnętrzne Gminy:
 - strategia rozwoju,
 - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
 - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
 - wieloletni plan inwestycyjny
 - polityki sektorowe;
2. Dokumenty zewnętrzne
 - powiatowy program ochrony środowiska,
 - powiatowy plan gospodarki odpadami,
 - wojewódzki program ochrony środowiska,
 - wojewódzki plan gospodarki odpadami,
 - krajowy program gospodarki odpadami,
 - Polityka Ekologiczna Państwa.

Ryc.nr 12. Schemat programu ochrony środowiska

Źródło: opracowanie własne

Wydaje się, że szczególną rolę należałoby zwrócić na 3 dokumenty: strategię rozwoju Gminy, Powiatowy Program Ochrony Środowiska i Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami.

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem sektorowym. Dotyczy jednego, wybranego obszaru, a kierunek rozwoju Gminy zawarty jest w strategii. Program Ochrony Środowiska powinien służyć realizacji strategii i wpisywać się w zawarte tam priorytety, cele i zadania, a przynajmniej nie być z nimi sprzeczny.

Powiatowy Program Ochrony Środowiska i Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami są najbliższym Programowi i Planowi gminnemu dokumentami sektorowymi. *Prawo ochrony środowiska* zakłada zgodność Programu i Planu gminnego z Programem i Planem Powiatowym. Dokładna analiza Programu Powiatowego, oraz celów i zadań gminnych pod kątem ich zgodności jest bardzo ważnym elementem procedury przygotowywania Programu.

Analiza stosowanych rozwiązań i procedur

Ma na celu zdiagnozowanie sposobu podejścia władz gminnych do lokalnych problemów środowiskowych. Określeniu podlegają metody zarządzania środowiskowego, a także stosowane procedury. Wychodzi się z założenia, że nie tylko kapitałochłonne nakłady inwestycyjne mogą przynieść poprawę relacji człowiek-środowisko. Często niedocenianym, a ważnym obszarem jest sposób podejścia do środowiska, sposób organizacji i zarządzania nim, stosowane procedury.

W trakcie opracowywania Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Ozorków dokonano analizy stosowanych rozwiązań i procedur. Odpowiednie pytania dotyczące tych zagadnień zostały zawarte w formularzu przeglądu środowiskowego.

2. Polityka środowiskowa

Nadrzędny cel, który Gmina zamierza osiągnąć poprzez realizację Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami, kluczowe zasady i sposób działania oraz priorytety środowiskowe powinny znaleźć swoją formalną, zwerbalizowaną postać. Powinny być jasno określone i podane do publicznej wiadomości i powinny stanowić swoiste spoiwo cementujące wszystkie osoby i wszelkie działania związane z realizacją programu. Dokument ten, za normą ISO 14001, otrzymuje nazwę polityki środowiskowej. Polityka środowiskowa Gminy powinna:

- być adekwatna do problemów środowiskowych Gminy,
- określać priorytety środowiskowe,
- zakreślać ramy działania, w których zostaną ustanowione cele i zadania środowiskowe,
- zawierać zobowiązanie do ciągłej poprawy, do ciągłego podnoszenia skuteczności działania,
- być zakomunikowana wszystkim zainteresowanym,
- być publicznie dostępna.

Polityka środowiskowa powinna stanowić fundamentalny dokument całego procesu przygotowywania wdrażania i realizacji Programu Ochrony Środowiska i gospodarki odpadami. Powinna być punktem odniesienia wszystkich działań operacyjnych. W ramach Programu nie powinny być prowadzone żadne działania, które byłyby sprzeczne z polityką środowiskową.

Odpowiedzialność za politykę środowiskową bierze na siebie najwyższy stopień kierownictwa, stąd istotna rola władz Gminy w definiowaniu tego strategicznego dokumentu. W ostatecznym kształcie polityka środowiskowa powinna być podpisana przez wójta/burmistrza/prezydenta, lub być przyjęta i podpisana przez Radę Gminy.

Polityka środowiskowa może mieć również istotne implikacje promocyjne. Może być wykorzystana zarówno w wewnętrznej, jak i zewnętrznej promocji Gminy.

Polityka Środowiskowa Gminy Ozorków została zredagowana podpisana przez Wójta. W wersji oryginalnej dokument został podpisany w 5 egzemplarzach.

Polityka środowiskowa Gminy Ozorków

Władze Gminy Ozorków podejmują działania proekologiczne traktując ochronę środowiska jako ważny czynnik kształtujący rozwój społeczno-gospodarczy. Mając na uwadze ponadto unikatowe walory przyrodnicze i wyjątkowe położenie Gminy, we wszystkich podejmowanych decyzjach uwzględniamy ich wpływ na środowisko.

Najważniejszym celem działań Władz Gminy Ozorków jest zmniejszanie presji na środowisko oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Ochronę środowiska traktujemy za jeden z priorytetowych obszarów swej działalności, mając na uwadze dobro obecnych i przyszłych pokoleń.

Dążąc do realizacji działań prośrodowiskowych wyrażamy gotowość do ciągłego ich udoskonalania zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie zobowiązujemy się do nieustannego zapobiegania negatywnym zmianom w środowisku.

Zapewniamy, że nasze wysiłki zmierzać będą w kierunku:

- ochrony wód przed zanieczyszczeniami poprzez rozwój sieci kanalizacyjnej,*
- doskonalenia systemu racjonalnej gospodarki odpadami,*
- racjonalnej gospodarki energetycznej,*
- ochrony unikatowych zasobów przyrody i zachowania bioróżnorodności,*
- zapobiegania degradacji gleb,*
- kreowania świadomości ekologicznej mieszkańców.*

Deklarujemy rozwój Gminy zgodny z najlepszą praktyką współistnienia ze środowiskiem naturalnym. Jednocześnie zobowiązujemy się przestrzegania uregulowań prawnych związanych z ochroną środowiska i ciągłego doskonalenia systemu zarządzania środowiskowego.

Treść polityki jest publicznie dostępna, skierowana do wszystkich zainteresowanych stron oraz w miarę potrzeb aktualizowana.

Władysław Sobolewski

Wójt Gminy Ozorków

3. Wizja ochrony środowiska

Wizja to jeden z bardzo ważnych elementów programu o charakterze strategicznym. Jest próbą opisanego stanu rzeczywistości w danym obszarze, do którego zamierza się dążyć i który zamierza się osiągnąć w bliżej nie określonej przyszłości. Stanowi ona swojego rodzaju doskonały model.

Wizja ochrony środowiska i gospodarki odpadami dla Gminy Ozorków została opracowana w drodze konsultacji społecznych. W dniu 14 czerwca 2004 r. odbyło się spotkanie zespołu roboczego. Zespół stanowił jedną grupę, której skład przedstawiono w tabeli 41.

Tabela 41. Grupa opracowująca wizję ochrony środowiska w Gminie Ozorków

Grupa
Zofia Pabjańczyk
Stanisław Walczak
Zofia Grzywacz
Barbara Krawczyk
Jerzy Kubiak
Marek Kuciński

Źródło: opracowanie własne

Grupa opracowała swoją wersję wizji ochrony środowiska i gospodarki odpadami. W kolejnym etapie, na podstawie dokumentów wypracowanych przez zespół roboczy, zarząd podjął prace nad przygotowaniem wizji ochrony środowiska i wizji gospodarki odpadami. Przygotowane projekty wizji zostały poddane opiniowaniu przez radę koordynacyjną. Po wniesieniu przez nią poprawek otrzymano końcowy tekst wizji ochrony środowiska w Gminie Ozorków.

Wizja ochrony środowiska w Gminie Ozorków

Dzięki staraniom władz Gminy oraz wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców, nieustannie podnoszonej w wyniku prowadzenia kampanii proekologicznych przez lokalne media, tereny Gminy są niezwykle cenne i atrakcyjne turystycznie. Piękne, zachwycające bogactwem gatunków świata roślin i zwierząt lasy, malowniczo wkomponowane w lokalny krajobraz zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz objęte ochroną obszary i obiekty przyrodnicze stanowią niezwykle enklawy dla spragnionych spokoju turystów i mieszkańców, pozwalając jednocześnie na zachowanie dziedzictwa przyrodniczego dla przyszłych pokoleń. O dziedzictwie kulturowym Gminy świadczą świetnie zachowane i utrzymane parki wiejskie z unikalnym drzewostanem.

Cały obszar Gminy jest skanalizowany lub zaopatrzonej w indywidualne systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków o wysokiej efektywności oczyszczania. Rowy melioracyjne są prawidłowo eksploatowane, poddawane systematycznej renowacji, a dzięki wyeliminowaniu zrzutów ścieków nieoczyszczonych i unowocześnieniu systemu monitoringu rzek płynących przez Gminę, udało się przywrócić im I klasę czystości wód.

W ramach zmiany systemów grzewczych cała Gmina została zgazyfikowana, a stosowanie węgla praktycznie wyeliminowano. Wykorzystuje się odnawialne źródła energii, w tym głównie zasoby wód termalnych z terenu Gminy, uzupełniane uprawami roślin energetycznych, produkcją biogazu czy wykorzystaniem ogniw słonecznych.

Wysokorozwiniętym działem gospodarki jest agroturystyka. Gospodarstwa agroturystyczne wykorzystują walory przyrodnicze i rekreacyjno-wypoczynkowe Gminy przyciągając turystów dużą liczbą szlaków dydaktycznych-turystycznych zarówno pieszych jak i rowerowych oraz uporządkowanymi zagrodami i odnowionymi drogami.

Znakomita większość gospodarstw stosuje dobre praktyki rolnicze, wiele z nich, dzięki idealnej czystości środowiska, rozwinęła produkcję ekologiczną.

Dzięki promocji kolei jako podstawowego środka transportu oraz zastosowaniu ciągów zieleni izolacyjnej i ekranów akustycznych, mieszkańcy Gminy nie są narażeni na ponadnormatywne oddziaływanie hałasu.

Tereny wiejskie zachwycają czystością, ładem i porządkiem, utrzymanym dzięki współpracy wszystkich użytkowników środowiska.

4. Obszary strategiczne

Wszelkie działania w zakresie Programu powinny skupić się na określonych domenach. Wyróżnienie odpowiednich obszarów, to kolejny ważny krok w przygotowaniu Programu.

Wyróżnienia obszarów strategicznych dokonać można różnymi sposobami. Wydaje się, że najbardziej skuteczne dla programowania ochrony środowiska w Gminie powinny być:

- analiza diagnozy stanu środowiska i gospodarki odpadami,
- analiza aspektów środowiskowych,
- definiowanie obszarów problemowych.

Powyższe metody zastosowano dla wyróżnienia obszarów strategicznych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki odpadami dla Gminy Ozorków. Analizy diagnozy dokonano na podstawie wcześniej przeprowadzonych badań. Podobnie w przypadku aspektów środowiskowych - dokonano analizy wcześniej wyróżnionych aspektów. Trzecim elementem pozwalającym wyróżnić obszary strategiczne była diagnoza obszarów problemowych. Zdefiniowano je w dniu 14 czerwca 2004 r. na sesji zespołu roboczego. Zespół roboczy (tab.42) dokonał wyróżnienia problemów w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami w Gminie Ozorków.

Tabela 42. Grupa definiująca obszary problemowe w ochronie środowiska Gminy Ozorków

Grupa
Zofia Pabjańczyk
Stanisław Walczak
Zofia Grzywacz
Barbara Krawczyk
Jerzy Kubiak
Marek Kuciński

Źródło: opracowanie własne

Zdefiniowano problemy, z którymi boryka się Gmina. Następnie zarząd dokonał podsumowania i zbudował listę obszarów problemowych.

Obszary problemowe Gminy Ozorków w dziedzinie ochrony środowiska

Obszar I: Gospodarka wodno-ściekowa

1. Brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków.
2. Nieszczelne szamba i zbiorniki na nieczystości płynne.
3. Niska klasa czystości wód powierzchniowych.
4. Wylewanie zawartości szamb na pola i podlewanie upraw nieodpowiadającą normom wodą z Bzury.
5. Brak systematycznej konserwacji urządzeń melioracyjnych.
6. Odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych (zwłaszcza w sezonie letnim w okolicach Sokolnik i Katarzynowa), rolnych i zakładów przemysłowych do rowów i rzek bez uprzedniego oczyszczenia.

Obszar II: Ochrona środowiska przyrodniczego

1. Niszczenie naturalnych siedlisk roślin i zwierząt m.in. poprzez wypalanie traw.
2. Nadmierne wycinanie drzew wzdłuż rowów melioracyjnych
3. Plaga dziczykłych kotów i bezpańskich zwierząt
4. Brak zwierzyny łownej oraz nadmierne kłusownictwo
5. Zaśmiecanie lasów

Obszar III: Powietrze atmosferyczne

1. Brak gazyfikacji Gminy
2. Niewykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.
3. Brak informacji na temat źródeł finansowania przyłączy gazowych.

Obszar IV: Świadomość ekologiczna mieszkańców i edukacja ekologiczna

1. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców.
2. Słaba edukacja ekologiczna dorosłych.
3. Niestosowanie dobrych praktyk rolniczych.
4. Wysypywanie popiołu na drogę.

Na podstawie wyróżnionych obszarów problemowych, wcześniej określonych aspektów środowiskowych oraz przeprowadzonej diagnozy stanu środowiska wyróżniono obszary strategiczne. Wyróżniono 4 obszary strategiczne:

Obszar strategiczny I:	Sprawnie funkcjonujący system gospodarki wodnej i ściekowej
Obszar strategiczny II:	Ochrona zasobów przyrody i dziedzictwa kulturowego
Obszar strategiczny III:	Odnawialne źródła energii i ochrona powietrza atmosferycznego

Obszar strategiczny IV: **Świadomość ekologiczna mieszkańców i edukacja ekologiczna**

W powyższych 4 obszarach strategicznych zostały zdefiniowane cele i zadania środowiskowe.

5. Cele i zadania środowiskowe

Cele środowiskowe

Istota celów i zadań środowiskowych sprowadza się do tego, iż to właśnie one tworzą rzeczywisty Program Ochrony Środowiska w Gminie. Mówiąc o celach środowiskowych proponujemy posługiwać się ich definicją określoną w normie ISO 14001:

„Efekty, które zamierza się osiągnąć, wynikające z polityki środowiskowej oraz z istotnych aspektów środowiskowych, które jednostka organizacyjna sama wyznacza sobie do osiągnięcia, i które są określane ilościowo, jeśli tylko jest to praktycznie możliwe.”

Koncentrując się na powyższej definicji oraz na wymaganiach formalno-prawnych i metodycznych, należałoby określić atrybuty celów środowiskowych. Cele środowiskowe:

- wpisują się w cele dokumentów wyższego szczebla,
- służą realizacji misji Gminy,
- pozwalają dążyć do osiągnięcia stanu określonego w wizji,
- wynikają z polityki środowiskowej,
- są ustalane w obrębie obszarów strategicznych,
- nie są sprzeczne ze strategicznymi celami Gminy postawionymi w strategii rozwoju lub w programach sektorowych,
- są ustalane przez Gminę,
- są możliwe do osiągnięcia (możliwości finansowe, technologiczne),
- są określone ilościowo (o ile to możliwe).

Należy zwrócić uwagę, że cele do osiągnięcia Gmina ustala sama sobie. W kontekście tego nie do przyjęcia byłaby sytuacja, gdyby postawione cele nie zostały zrealizowane. Stąd bardzo ważne jest, sygnalizowane w części „Wstępne porozumienie”, określenie przez Gminę wysokości środków przeznaczonych na realizację Programu.

Zadania środowiskowe

Zadania środowiskowe to zgodnie z normą ISO 14001:

„Szczególne wymagania odnośnie skuteczności działania ujęte ilościowo, jeśli jest to praktycznie możliwe, odnoszące się do jednostki organizacyjnej lub jej części, które wynikają z celów środowiskowych, które muszą być ustalone i zrealizowane dla osiągnięcia tych celów.”

Zadania służące realizacji celów mogą mieć różnorodny charakter - w zależności od kryterium zadania można podzielić na: krótkookresowe i długookresowe, wysokonakładowe i niskonakładowe, techniczno-technologiczne i organizacyjne, itd. Często ten sam cel można osiągnąć realizacją zupełnie różnych zadań. Ważne jest, aby tak skonstruować zadania, żeby były one realizowalne i pozwalały osiągać postawione cele.

Zaproponowane w Programie zadania podzielono na 3 kategorie: podstawowe, optymalne i maksymalne. Zadania podstawowe składają się na wariant bazowy Programu i powinny być zrealizowane w 100%. Przyjmując Program należy w pełni zabezpieczyć środki na ich realizację. Zadania optymalne zakładają częściowe współfinansowanie ze środków zewnętrznych. Środki te są środkami potencjalnymi, ponieważ w momencie tworzenia programu środki nie zostały przyznane Gminie. Realizacja zadań optymalnych wymyka się więc częściowo spod kontroli Gminy. Zadania maksymalne mają charakter uzupełniający. W pewnym stopniu są to zadania przekraczające oczekiwania. Ich realizacja zależy również od uzyskania środków zewnętrznych.

Cele i zadania dla Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Ozorków zostały wstępnie przygotowane przez zarząd. Następnie zostały poddane dyskusji na forum zespołu roboczego. Członkowie zespołu zaopiniowali przedstawione cele i zaproponowali cele dodatkowe. Następnie zarząd dokonał weryfikacji celów wcześniej przygotowanych o wytyczne i wnioski wynikłe z zebrania zespołu roboczego. Tak postawione cele zostały przedstawione grupie nadzorczej. Po ich zatwierdzeniu cele zostały włączone do projektu Programu.

Harmonogram realizacji

Wszystkie cele i zadania powinny być ujęte w odpowiedni harmonogram realizacji. W harmonogramie powinny być określone następujące elementy:

- zadanie,
- odpowiedzialność za realizację zadania,

- środki przeznaczone na realizację,
- źródło finansowania,
- termin realizacji
- zgodność z dokumentami wewnętrznymi Gminy
- zgodność z dokumentami zewnętrznymi

Obszar strategiczny :

Cel :

Lp.	Zadanie	Środki	Źródło finansowania	Odpowiedzialny	Termin realizacji											
					2004 r.				2005 r.				2006 r.			
					1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

Cyfry w kolumnach pod kolejnym rokiem oznaczają kwartały

Ryc.nr 13. Przykładowa tabela harmonogramu realizacji celów i zadań środowiskowych

Źródło: opracowanie własne

Dla celów i zadań należy określić, ex ante, kryteria oceny ich realizacji. Kryteria staną się ważnym elementem oceny realizacji całego Programu.